

A ILLA DE ONS, UN PECULIAR UNIVERSO MICOLÓXICO

Por: Jaime Bernardo Blanco-Dios

Centro de Formación e Experimentación Agroforestal de Lourizán (Pontevedra)

Galicia é unha comunidade cunha grande diversidade micolóxica e, paralelamente, a afección polos cogomelos comestibles segue medrando ano tras ano, dende que en 1961 se celebrara na antiga Escola de Capataces de Lourizán

Fig.1. *Bonomyces afrosinopicus*

Fig.2. *Leucocoprinus caepistipes*

(Pontevedra) o primeiro cursiño de identificación de especies comestibles e velenosas. Pero o interese popular por estes froitos silvestres, riqueza dos nosos montes e pasteiros, foi especialmente intenso dende que, a comezos dos anos 80 do pasado século, se popularizara a celebración deste tipo de actividades orientadas a coñecer os cogomelos comestibles. Quen escribe estas liñas así o pode testemuñar, xa que fomos e somos partícipes desta explosión de actividades relacionadas cos cogomelos silvestres, pois entramos en contacto con este mundo en 1981 e 45 anos despois nel seguimos. Ao mesmo tempo, tamén medra o coñecemento das especies que conviven con nós nesta bendita terra: os arredor de 3500 taxóns (especies, variedades e formas) que os investigadores galegos temos rexistrados e publicados ata o momento da nosa comunidade autónoma así o testemuñan. Con respecto ao Parque Nacional das Illas Atlánticas de Galicia, aínda queda moito camiño por percorrer ata conseguir ter un coñecemento axeitado das especies que viven no noso Parque Nacional, polo que cómpre continuar coa realización de estudos a medio-longo prazo da súa biodiversidade fúnxica dada a dificultade que temos para poder prospectar as illas do Parque Nacional (especialmente aquelas illas situadas nas bocas da rías) durante os mellores períodos para a frutificación dos fungos (outono, inverno, comezos da primavera), ao coincidir coas épocas dos principais adversos meteorolóxicos (temporais, mar de fondo...) e as conseguíntes limitacións de locomoción que fan que o acceso marítimo resulte dificultoso ou, ás veces, imposible.

En Ons, a xeito de exemplo, podemos destacar a presenza de especies raras ou pouco comúns coma *Collybiopsis vaillantii* (Pers.) R.H.Petersen, *Hygrocybe spadicea* (Scop.) P. Karst, *Leucocoprinus barssii* (Zeller) Migl. & Donato, *Leucocoprinus caepistipes* (Fig. 2) (Sowerby) Pat., *Leucocoprinus*

straminellus (Bagl.) Narducci & Caroti (especie de típica aparición en interior, en macetas con prantas ornamentais pero que en Ons atopamos ao aire libre), *Mycena chlorantha* (Fr.) P. Kumm. ou *Russula viscida* Kudřna. Por outra banda, queremos

reseñar a presenza de tres especies aínda mais destacadas pola súa extrema rareza: *Bonomyces afrosinopicus* (P.-A. Moreau) P. Alvarado, P.-A. Moreau, Khodja & Contu, *Entoloma nesophilum* Blanco-Dios e *Myriostoma coliforme* (Dicks.) Corda.

Bonomyces afrosinopicus (**Fig. 1**) é unha rara especie a nivel mundial que, ata o momento, só se coñece do norte de África (Marruecos, Arxelia), en Cerdeña (Italia), en Córcega (Francia) e na illa de Ons. Durante 2026 publicaremos un artigo sobre esta especie nunha revista científica micolóxica.

Entoloma nesophilum é unha especie soamente coñecida ata o momento da illa de Ons. *Nesophilum* quere dicir en latín “amigo das illas” (Blanco-Dios, 2017).

Myriostoma coliforme (**Fig. 3**) é unha especie rara en Europa e está incluída na lista de 33 especies ameazadas no continente europeo denominada *The 33 threatened fungi in Europe* (Dahlberg & Croneborg, 2006). Durante o 9º Congreso de Micólogos Europeos celebrado en Oslo (Noruega) en 1985 créase o Consello Europeo para a Conservación dos Fungos (European Council for Conservation of Fungi (ECCF)), ante a preocupación pola regresión dalgunhas especies. Ademais, vinte e oito países europeos asinan a Convención de Berna para regular a protección de plantas e animais e dos seus hábitats. Aínda que, nun primeiro momento, os fungos quedaron excluídos, a Convención de Berna encargou en 1998 ao ECCF o estudio dos macromicetos ameazados, para, en 2003, facer pública unha lista de 33 especies europeas de macromicetos que se considera están en perigo de extinción, e que aparecen recollidas no Anexo I das propostas desta Convención, anexo onde se atopa *Myriostoma coliforme*. Esta especie atopámola tanto en Ons coma na illa de Sálvora (Blanco-Dios (2010) [2009]).

Fig.3. *Myriostoma coliforme*

Por último, tamén queremos destacar a presenza na illa de Ons de especies comestibles de gran calidade coma o cotizado perrechico (*Calocybe gambosa* (Fr.) Donk) ou os populares niscalos ou fungos da muña (*Lactarius deliciosus* (L.) Gray, *L. quieticolor* Romagn.,...). Todas as especies citadas son exemplos da riqueza micolóxica desta illa.

Por último, dicir que a diversidade de fungos que podemos atopar en todos os arquipélagos do *Parque Nacional Marítimo-Terrestre das Illas Atlánticas de Galicia* podería ser tamén un bo atractivo turístico, especialmente indicado coma unha actividade para desestacionalizar a oferta turística actual, tan de sol e praia, dado que a aparición dos cogomelos (outono sobre todo, inverno e ata a primavera) está fora da época do masivo turismo estival. Pero consideramos que a idea debería ser enfocada non coma un turismo reducido a participar en recoleccións indiscriminadas con fins culinarios (que incumprirían a normativa do propio Parque Nacional) e que acaban sempre na típica pregunta cando atopamos algunha frutificación fúnxica dirixida ao experto que conduce a actividade que consiste en: “este cogomelo...cómese ou non se come?” senón que debería ser unha actividade contemplativa e respectuosa co noso medio, desfrutando da súa grande diversidade, fotografándoas ou estudándoas pero tendo claro o obxectivo final da súa conservación.

BIBLIOGRAFÍA

- Blanco-Dios, J.B. (2017). Notas sobre el género *Entoloma* s.l. en el Noroeste de la Península Ibérica (IX): *Entoloma nesophilum*, sp. nov. y algunas combinaciones y nombres nuevos. *Tarrelas* 19: 24-31.
- Blanco-Dios, J.B. (2010) [2009]. *Myriostoma coliforme* (Dicks.:Pers.) Corda, especie ameazada en Europa, presente no Parque Nacional Marítimo-Terrestre das Illas Atlánticas de Galicia. *Mykes* 12: 51-54.
- Dahlberg, A. & Croneborg, H. (2006). *The 33 threatened fungi in Europe*. Nature and Environment. Council of Europe, Strasbourg, 132 pp.